

Hugleiðingar í samband við skúlaársbyrjan

Nýggj fólkaskúlalóg verður lögð fram á tingi, og Tórshavnar Býráð ætlar at umskipa framhaldsdeildina í kommununi - hvussu verður skúli okkara í framtíðini?

So eru vit aftur til reiðar at fara undir eitt nýtt skúlaár, og spenningurin - og vonirnar hjá teimum foreldrum sum vara av og skulu á fyrsta sinni senda sín børn í skúla - er ovurhonds stórir - spurningar verða settir, er nú skúlin vordin broyttur til tað betra, ella er støðan tann sama? Hvør verður flokslærari hjá mínum barni, hvørjir vera nýggju floksfelagarnir o.s.fr. Og skúlararnir, hvør í sínum lagi, royna vónandi at gera henda dagin til nakað serligt, sum børn og foreldur fara at minnast aftur á við gleði, tí ikki skerst burtur, at hesin dagurin avgjørt stendur sum nakað serligt í hugaheimi okkara alt lívið? Meðan harafturimóti tey mongu, sum hava gingið í skúla í nøkur ár, fara undir eitt nýtt skúlaár við blandaðum kenslum, tó vil eg loysa mætt at halda, at teir allar flestu næmingarnir fara við gleði aftur í skúla. Hesi børnini, sum byrja skúlagongdina í ár, fara at enda skúlagongdina, um lív og heilsa annars verður, ár 2006 og so er spurningurin, um skúlin hesi komandi árin megna at gera tey før fyri at virka í samfelagnum hinumegin aldarskiftið? Ein roynd verður gjørd við uppskotinum til nýggja fólkaskúlalóg.

Hvat leggur nýggja lógin upp til?

Lát tað verða sagt alt fyrri

eitt, at kollveltandi broytingar eru ongar - har verður t.d. loyvt kommununum at seta forskúlaflokkar á stovn, byrjað verður í enskum í 5. flokki, móti nú í 6. fl., nýggj lærugrein verður sett á stovn, sum ber heitið náttúra/tøkni, og er hetta ein samskipan av lærugreinunum landalæru, lívfrøði og alis/evnafrøði og lagt verður upp til at skipa 10. flokk øðrvísi við m.a. hægri kravdum vikumatáli, nú 14 tímar, og sambært lógaruppskotinum 27 tímar um vikuna, sum eisini er minsta krav í 8. og 9. flokki. Annars er alt í høvduheitum við tað gamla hvat viðvíkur kristniskunnleika, føroyskum, danskum, støddfrøði o.s.fr. Eisini eru próvkrevi í stórt sæð øllum lærugreinum í framhaldsdeildini, og er tað at fegnast um!

At byrja við enskum í 5. flokki er sjálvsagt - alheimsmálið, fram um øll onnur, sum vit hava skyldu at læra okkara unga ættarlið bæði væl og virðiliga - her eru øll ivaleyst samd. Meiri ivasamt er hvussu tað fer at roynast í dagligdegnum í skúlanum, tá talan er um náttúru og tøkni. Royndir frá fyrr av at leggja lærugreinir saman, sum t.d. í kunningarlærugreinunum í 70-unum, har roynt varð at leggja søguna, landalæruna og lívfrøðina undir felagsheitið kunning á tímatalvi, tær bóða ikki frá góðum, hóast ætlanin við uppskotinum er skilagóð, nevnl

iliga, at fáa komandi ættarlið at skilja og fata samanspæl menniskjurnar við náttúruna í breiðastu merking - men hvussu undirvisir tú í slíkari lærugrein skúlaárin frá 4.-6. skúlaár, við einum lærarahópi, sum ongantíð hevur fingið kunneleika til hesa nýggju lærugrein, av tí einfaldu orsök at skeiðstilboðini í nýggju lærugreinini náttúra/tøkni hava verið so syndarliga fá við øðrum orðum, her krevst, at eitt neyðugt fyrrreikingar arbeiði, sum sjálvsagt fer at kosta, verður gjørt frá myndugleikanna síðu fyri lærarar, sum hetta sær at fara undir at undirvísa í hesi nýggju lærugreinini, og hóskaði føroyskt undirvisingartilfar má á borðið. Annars eri eg bangin fyri at hálfloygdu ætlanirnar, sum Ráðleggingarnevndin hevur í kvittanum viðvíkjandi nýggju lærugreinini, kunnu enda sum sápubløðra!

Nær eiga vit at byrja við danskum?

Eitt standandi stríð í føroyska skúlatjakinum hevur altíð verið, nær skúli vit byrja við danskum í barnaskúlanum? Og tað tykist ikki at verða komið til nakra niðurstøðu í hesum máli. Sjónarmiðini, um at fara longur upp í skúlskipan okkara við tí danska, frá 3. fl. sum nú er, til 4. fl., fevna frá vittgangandi tjóðskaparligum sjónarmiðum til námsfrøðilig - alt eftir

hugburði hins einstaka.

At byrja í 3. flokki við danskum er vist á heilt góðari leið - hóast vit ikki her á landi hava itøkiligar pedagogiskar royndir at byggja á í hesum máli. Vit kunnu bert staðfesta, at okkara grannalond leggja størri og størri dent á undirvisingina í fremmandamálunum, og fara niður í 4. flokk við eitt nú enskum, og heilt vanligt er nógvastaðni á royndarstöði at byrja viðenskum longu í 3. flokki - og vísa allar royndir higartil, at móðurmálsundirvisingin og fremmandamálini eru við til at stimbra hvørt annað - lógið um somu viðurskifti ikki eisini eru galdandi fyri føroyskar næmingar? Um vit eru bangin fyri danska árinum á føroysku tunguna, so kunnu vit, sum fáast við ungdom í skúlum okkara, sláa fast, at tað er als ikki hadani, hóttaðin móti máli okkara kemur, men harafturimóti frá tí altfevandi enska málinum.

Europaskúlarin - vísa tey vegin?

Annars vísir størsta námsfrøðiliga royndarvirksmið hesum øki, við 15.000 næmingum á teimum sokallaðu 9 Europaskúlanum kring um á meginlandinum, at jú fyrr tú byrjar við at læra eitt fremmandt mál, jú betur - og á Europa skúlanum byrja tey longu 6 ára gomul í 1. flokki við fremmandamálum, sjálvsagt eftir tí menningarstøði sum børnini eru á, t.v.s. mest verður »lært« gjøgnum spæl og leik ta fyrstu tíðina, eftir at undirvist hevur verið í móðurmálinum við fólk úr heimlandi barnanna einar tveir mánaðar - og úrslitini eru glæsilig, verður sagt. Spurningurin er um vit ikki eru efturbátar, tá talan er um undirvising í fremmandamálum, og at vit heldur, sum sera fáment tjoð, eiga at gleðast um at vera í hvussu so er tvmælt, helst tri- ella fyramælt, í staðin fyri ivasama stoltleikanum at enda sum nalkvakoðandi heimfödingur úti í Norður-

atlantshavi! Og meta tað sum eitt stórt aktiv hjá einum og hvørjum føroyingi at duga annað enn okkara egna mál, sum sjálvandi eiga at vera lært bæði væl og virðiliga.

Donsk børn dumpaðu í altjóða lesikanning

Nakað annað er, at tað er ógvuliga ivasamt, um vit í hesum at læra 7 ára gomlu børn okkara at lesa, eiga at hava danir sum fyrmynd, eftir at danski skúlin dumpaði so dyggiliga í eina altjóða lesikanning, sum var fyriskipað av ST, har úrslitið fyri Danmarkar viðkomandi var, at bert 2 lond í Afríka, sum vit nóg illa duga at úttala, lógu niðanvert Danmark av 53 londum, um eg minnst rætt. Danir eru skelkaðir av kanningini, og ætla at gera nakað álvarsligt við henda grundleggjandi læruspurning, so sleppast kann undan at fáa eitt sokallað »lesiproletariat« - teir venda sær frá pedagogiska arbeiðssetninginum, sum greiðir fólk frá, at bara pedagogikkinn er í lagi og øll eru glað, so kemur alt av sær sjálvum, men ásanna harafturimóti, at tað at læra at lesa krevur ómetaligt av tí einstaka næminginum, m.a. soverðið, sum vit vónandi enn kenna so væl frá barnaskúlanum okkara, sum t.d. ramsan í kór, endurtøkur upp í saman, at lesa í felag o.s.fr. - fyri at fáa tað at loysna - og tað tekur so

Johan Samuelsen, lærari og skúlaráðslimur hugleiðir m.a. um nýggju fólkaskúlalógina, sum eftir ætlan verður lögð fyri tingið í hesu tingsetuni. Hvørjar verða broytingarnar, og hvussu fara næmingar okkara at merkja tær?

Eisini ger hann sær metingar av flytingini av 10. fl. í kommununi yvir á Eysturskúlan, og metir hann, at henda flytingin eiga at vera eitt tilbøð - og onki annað!

sanniliga sína tíð, men áhugin fyri at læra at lesa hjá 7 ára gamla barninum er so ótrúgur, og tað ræður um at útnýtta henda upplagað møguleikan til fulnar, so sleppast kann undan einum møguligum »tvætli-skúla« tey fyrstu árin, sum okkurt skaldið tók til um dagarnar! Somuleiðis verður funnist at læraraskúlanum, sum gera lítul og onki við henna spurning, hvussu vit læra tey 7 ára gomlu lesikynstir - eg gekk á Føroya Læraraskúla fyri skjótt einum mansaldri síðani, tá bleiv soverðið sum at læra børn at lesa, als ikki tíkið upp á tunguna - man støðan vera nakað frægari í dag - eg ivist?

Og nærleggjandi er at spyrja, hvussu man støðan í lesing vera í føroyska fólkaskúlanum - har høvdu vit ligið, um vit vóru við í hesi altjóða lesikanning?

Hvør verður leiklutur lærarans í framtíðarskúlanum - sum nú, sum undirvisarin, ella sum eitt slag av »venjara« úti á síðulinjun? Johan greiðir frá broyttu læraratilverni